

Ochrona ubezpieczeniowa w związku ze szkodami, jakie może wyrządzić samorządowa osoba prawna, nabiera szczególnego znaczenia dla samorządów z uwagi na stale rosnącą ilość dochodzonych roszczeń.

Bezpieczne Planowanie Przestrzenne sp. z o.o.

Podstawową regulację odpowiedzialności cywilnej gmin zawierają przepisy kodeksu cywilnego dotyczące czynów niedozwolonych oraz wykonania zobowiązań i skutków ich niewykonania. Doniosłe znaczenie mają przepisy o odpowiedzialności za szkody spowodowane m.in. wydaniem lub zaniechaniem wydania decyzji (art. 417¹ § 2 i § 3 k.c.), przepisy o odpowiedzialności za szkody wyrządzone niezgodnym z prawem działaniem lub zaniechaniem przy wykonywaniu władzy publicznej przez gminę oraz przez jednostki organizacyjne gminy i jej pracowników w rozumieniu art. 417 k.c.

Umowa ubezpieczenia OC (art. 822 k.c.), jako rodzaj umowy ubezpieczenia majątkowego, działa wyłącznie w obszarze odpowiedzialności cywilnej ubezpieczonego (zasada akcesoryjności). Zakres ubezpieczenia wynika z: 1) zakresu odpowiedzialności ubezpieczonego, 2) umowy ubezpieczenia. Uprawnionym do odszkodowania jest osoba trzecia (poszkodowany), posiadająca prawo roszczenia bezpośredniego. Kwotowym limitem odpowiedzialności ubezpieczyciela jest suma gwarancyjna. Określenie szkody odnosi się do wszelkich uszczerbków w dobrach lub interesach prawnie chronionych, których poszkodowany doznał wbrew swojej woli. Szkodą typu majątkowego jest szkoda na mieniu, szkoda na osobie. Uszczerbek typu niemajątkowego określony został mianem krzywdy (krzywda i zadośćuczynienie stanowią szczególną postać szkody i odszkodowania).

W tym miejscu ubezpieczyciel posługuje się podstawową teorią – teorią różnicy: porównanie stanu majątkowego przed i po zdarzeniu, które naruszyło interesy osoby poszkodowanej. Szczególnym rodzajem ryzyka, dla którego praktyka ubezpieczeniowa wykreowała odpowiednią nomenklaturę pojęciową, jest OC za czyste szkody majątkowe/straty finansowe niewynikające ze szkód na mieniu i na osobie.

Ubezpieczenie odpowiedzialności JST za szkodę

W przedmiocie działalności samorządów powołane ryzyko w szczególności dotyczy odpowiedzialności za szkody spowodowane wydaniem lub zaniechaniem wydania decyzji, odpowiedzialności za szkody wyrządzone niezgodnym z prawem działaniem lub zaniechaniem przy wykonywaniu władzy publicznej przez gminę. Przedstawiony powyżej model warunków ubezpieczenia OC w praktyce nie zawsze zawiera wskazane elementy, ponadto dla stworzenia komplementarnego wzorca postulowane jest objęcie odrębną klauzulą lub odrębnymi warunkami ubezpieczenia odpowiedzialności odszkodowawczej JST w związku z kształtowaniem i prowadzeniem polityki przestrzennej w ramach zadań własnych gmin oraz miast na prawach powiatu. Tak skonstruowana umowa winna obejmować ochroną ubezpieczeniową ustawową odpowiedzialność ubezpieczonego za szkody majątkowe poniesione przez osoby trzecie m.in. z powodu: 1) uniemożliwienia albo istotnego ograniczenia korzystania z nieruchomości w sposób dotychczasowy lub zgodny z dotychczasowym przeznaczeniem, spowodowane uchwaleniem albo zmianą planu miejscowego (wywłaszczenie planistyczne); 2) umniejszenia wartości nieruchomości spowodowane uchwaleniem albo zmianą planu miejscowego (delikt planistyczny); 3) nieuchwalenia planu miejscowego (legislacyjne zaniechanie); 4) szkody wywołanej stwierdzeniem nieważności planu miejscowego (popętnione przez gminę legislacyjne bezprawie); 5) szkody wywołanej stwierdzeniem nieważności planu miejscowego (popętnione przez gminę legislacyjne bezprawie); 6) uniemożliwienia korzystania z nieruchomości w sposób dotychczasowy lub zgodny z dotychczasowym przeznaczeniem z powodu wydania ostatecznej decyzji o warunkach zabudowy (wywłaszczenie lokalizacyjne dokonane wydaniem decyzji o warunkach zabudowy); 7) umniejszenia wartości nieruchomości

spowodowanego wydaniem ostatecznej decyzji o warunkach zabudowy (delikt lokalizacyjny spowodowany wydaniem decyzji o warunkach zabudowy); 8) uniemożliwienia korzystania z nieruchomości w sposób dotychczasowy lub zgodny z dotychczasowym przeznaczeniem z powodu wydania ostatecznej decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego (wywłaszczenie lokalizacyjne spowodowane wydaniem decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego); 9) umniejszenia wartości nieruchomości spowodowanego wydaniem ostatecznej decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego (delikt lokalizacyjny spowodowany wydaniem decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego); 10) bezprawnej odmowy wydania decyzji o warunkach zabudowy; 11) bezprawnej odmowy wydania decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego; 12) niespełnienia zasad i warunków sytuowania na terenie jednostki samorządu terytorialnego obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabarytów, standardów jakościowych oraz rodzajów materiałów. Korzyści wynikające z ubezpieczenia odpowiedzialności odszkodowawczej jednostek samorządu terytorialnego według opisanego powyżej wzorca to przede wszystkim kompleksowa, przynajmniej w objętym zakresie, ochrona interesów majątkowych ubezpieczonego (odpowiedzialnego za szkodę) w wyniku realizacji roszczeń oraz gwarancja wypłaty odszkodowania dla poszkodowanego. ■

Jarosław Poszeleźny – aplikant radcowski, Bezpieczne Planowanie Przestrzenne sp. z o.o., www.bpp.edu.pl. Celem spółki jest promowanie edukacji planistycznej w jednostkach samorządu terytorialnego oraz rozwiązywanie problemów ładu przestrzennego w kraju. W związku z zarządzaniem ryzykami przestrzennymi przez JST i ich odpowiedzialnością odszkodowawczą, jedną z propozycji spółki jest możliwość ubezpieczenia skutków podejmowania ryzyk planistycznych.